

**Prof. Dr. As. Zlatarov University
State Tax University**

VIII International Scientific and Practical Conference

**UKRAINE, BULGARIA, EU:
ECONOMIC, FINANCIAL, TECHNICAL
AND SOCIAL DEVELOPMENT TRENDS**

**July 1-2, 2024
Burgas, Bulgaria**

**Prof. Dr. Assen Zlatarov University
State Tax University**

**VIII INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE**

**UKRAINE, BULGARIA, EU:
ECONOMIC, FINANCIAL, TECHNICAL
AND SOCIAL DEVELOPMENT TRENDS**

July 1-2, 2024
Burgas, Bulgaria

The collection of conference materials included the reports that became the subject of discussion by the participants of the VIII International Scientific and Practical Conference “Ukraine, Bulgaria, EU: economic, financial, technical and social development trends”, held in Burgas (Bulgaria) on July 1-2, 2024 at the University “Prof. Dr. Arsen Zlatarov”.

Conference materials may be of interest to researchers, teachers, researchers, students of higher educational institutions.

The Organizational committee of the VIII International Scientific and Practical Conference "Ukraine, Bulgaria, EU: economic, financial, technical and social development trends " does not always share the point of view expressed in the reports of the conference participants.

In the collection, the spelling, punctuation and stylistics that were proposed to the conference participants are preserved as accurately as possible.

The participants of the conference, their supervisors, reviewers and structural divisions of higher educational institutions and institutions, which recommended these materials for publication, bear full responsibility for the reliability and quality of the presented material.

Ukraine, Bulgaria, EU: economic, financial, technical and social development trends: materials VIII International Scientific and Practical Conference (Burgas, Bulgaria, July 1-2, 2024) Burgas: Avangard Prima, 2024. 142 p.

e-ISBN 978-619-279-006-6

Publishing House Avangard Prima, 2024

ОРГАНІЗАЦІЇ УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Державний податковий університет, Україна
Університет «Проф. Д-р Асен Златаров», Болгарія
Jan Kochanowski University in Kielce, Kielce, Poland
Batumi Shota Rustaveli State University, Georgia
Tbilisi Ivane Javakhishvili State University, Georgia
State University of Moldova, Moldova
Технически университет-Варна, България
Технически университет София, България
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, Україна
Вінницький національний аграрний університет, Україна
Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна
Національний університет «Чернігівська політехніка», Україна
Національний університет біоресурсів і природокористування, Україна
Національний університет харчових технологій, Україна
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», Україна
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Україна
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна
Рівненський державний гуманітарний університет, Україна
Уманський національний університет садівництва, Україна
Херсонський державний університет, Україна
Житомирський агротехнічний фаховий коледж, Україна

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1 УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ ТА ЕКОНОМІКОЮ ПІДПРИЄМСТВ	
<p>Davydenko N.M., Doctor of Economics, Professor, Державний податковий університет, Україна Wasilewska N. S., Doctor of Economics, Professor UJK, Jan Kochanowski University in Kielce, Kielce, Poland THE PROBLEMS AND PROSPECTS FOR THE MARKET CAPITALISATION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES</p>	9
<p>Merab Putkaradze, Professor of Department of Geography, Batumi Shota Rustaveli State University, Georgia George Abuselidze, Professor of Department of Finance, Banking and Insurance, Batumi Shota Rustaveli State University, Georgia Landa Putkaradze, PHD Student of Human Geography, Tbilisi Ivane Javakhishvili State University, Georgia PRIORITIES AND PERSPECTIVES OF MARITIME TOURISM DEVELOPMENT IN AJARA</p>	12
<p>Ramin Tsinaridze, Doctor of Business Administration, Assoc. professor, Shota Rustaveli Batumi State University, Batumi, Georgia Lasha Beridze, Doctor of Business Administration, Professor, St. Tbel Abuserisdze University of Education Khulo, Georgia EUROPEAN INTEGRATION AND GEORGIA'S EXPORT POTENTIAL</p>	15
<p>Mocanu Natalia, Doctor of Economics, professor, State University of Moldova, Moldova Davydenko Marharyta, first (bachelor) level graduate, State Tax University, Ukraine FACTORS OF INFLUENCE ON THE COST OF THE ENTERPRISE</p>	19
<p>Buriak Igor, PhD of agricultural sciences, doctoral student, State Tax University, Ukraine INNOVATION AND INVESTMENT SECURITY: CURRENT CHALLENGES AND THREATS</p>	23
<p>Гудзь О. Є., д.е.н., професор, Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій, Україна Тяжина А.М., аспірантка кафедри менеджменту, Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій, Україна ДОМІНАНТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПІДПРИЄМСТВ В ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОД</p>	26
<p>Yevtushenko N., Doctor of Economics, Professor, State University of Information and Communication Technologies, Ukraine Zavhorodnii A., postgraduate, State University of Information and Communication Technologies, Ukraine THE ROLE OF WORLD STATES IN RESTORATION ECONOMY OF</p>	

UKRAINE AFTER THE WAR	29
Larina Ya.S. , Doctor of Economic Sciences, Professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Ukraine ECOLOGICAL MARKETING AND ITS ROLE IN MANAGEMENT OF ENTERPRISES	32
Лозинська Т. М. , д. держ. упр., професор, Полтавський державний аграрний університет, Україна СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ ТА БОЛГАРІЇ	35
Томашук І.В. , Phd, доцент, Вінницький національний аграрний університет, Україна АКТУАЛЬНІСТЬ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	38
Ushkarenko I.V. , Doctor of Economics, professor, KSU, Ukraine Soloviov A.I. , Doctor of Economics, professor KSU, Ukraine INCREASE OF THE EFFICIENCY OF INTRA-CORPORATE PERSONNEL TRAINING	41
Tsehelnik Viacheslav , Graduate student, Chernihiv Polytechnic National University, Ukraine STATE REGULATION OF INNOVATIVE INVESTMENT PROCESSES	45
Христова З.З. , докторант, ТУ Софія, Блгария МЕТОДИЧЕСКИ ПОДХОД ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ НА SINGLE MINUTE EXCHANGE OF DIES (SMED) В МИКРО, МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	48
Вернюк Н.О. , к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва, Україна Сухецька К.В. , аспірант кафедри менеджменту, Уманський національний університет садівництва, Україна ОЦІНКА ПОТЕНЦІАЛУ ВПРОВАДЖЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	52
СЕКЦІЯ 2 ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ	
Brytan Vadym , postgraduate, Ukraine, Kyiv, State Tax University KEY CHALLENGES, RISKS AND OPPORTUNITIES TO ENSURE FINANCIAL SECURITY OF THE BANKING SYSTEM IN THE PROCESS OF EUROPEAN INTEGRATIO	55
Hordei O. , Dr. Econ. of Sciences, Professor, State Tax University, Ukraine FINANCIAL POTENTIAL OF UKRAINIAN REGIONS IN THE POSTWAR PERIOD	58
Buryak A.V. , candidate of economic sciences, associate professor, State Tax University, Ukraine Demyanenko I.V. , candidate of economic sciences, associate professor, National University of Food Technologies, Ukraine PROBLEMS OF ASYMMETRIC INFORMATION IN FINANCE	61

Капля О. , PhD student of the NULES of Ukrain THE EFFECTIVENESS USE OF THE COMPANY'S FINANCIAL RESOURCES AS A MEANS OF INCREASING ITS FINANCIAL STABILITY	64
Korneev V.V. , Doctor of Economics, Professor, State Tax University, Ukraine Smirnova O.M. , PhD in Economics, docent, senior research officer, State Tax University, Ukraine CURRENT TRENDS IN THE FUNCTIONING OF UKRAINIAN BANKING INSTITUTIONS DURING THE WAR	66
Pasichnyi V. , PhD student of the NULES of Ukrain THE MAIN DIRECTIONS OF OPTIMIZATION OF SOURCES OF ASSET FINANCING	70
Lisnichuk V. , PhD student of the NULES of Ukrain THE COUNTRY'S INVESTMENT CLIMATE AS A FACTOR IN THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF ENTERPRISES	72
Бірюк Д.О. , докторант кафедри публічних фінансів, Державний податковий університет, Україна ВПЛИВ ДИНАМІКИ ПРОЦЕНТНИХ СТАВОК НА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ	74
Дюк Р.І. , аспірант кафедри фінансових ринків і технологій, Державний податковий університет, Україна ЩОДО ПІДХОДІВ ДО РЕГУЛЮВАННЯ РИЗИКІВ ВЕЛИКИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ КОМПАНІЙ У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ	76
Derevko Y.O. , PhD student of the third level, Kyiv National Economic University named after V. Hetman, Ukraine, THE ROLE OF NON-BANK FINANCIAL INSTITUTIONS IN THE FINANCIAL SYSTEM OF THE COUNTRY	78
Zharikova O.B. , PhD., Associate Professor, National University of Life and Environmental Science of Ukraine, Ukraine Pashchenko O.V. , PhD., Associate Professor, National University of Life and Environmental Science of Ukraine, Ukraine Zharikova A.L. , first (master's) level higher education student, National University of Life and Environmental Science of Ukraine, Ukraine ADAPTATION OF FOREIGN EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF HOUSING MORTGAGE AS ONE OF THE MOST IMPORTANT ECONOMIC AND SOCIAL TASKS OF THE MODERN WORLD IN UKRAINE	81
Martynenko Valentyna , Doctor of Economics, Professor, State Tax University, Ukraine COMPREHENSIVE ASSESSMENT OF UKRAINE'S BUDGETARY SECURITY DURING THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR	88
Онишко С.В. , д.е.н., професор, Державний податковий університет, Україна Богріновцева Л.М. , к.е.н., доцент, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ РЕГУЛЯТОРНИХ ЗМІН	91
Скрипник Г.О. , к.е.н., доцент, Державний податковий університет, Україна	

marketing is to promote a product that contributes to the protection of the environment, increasing the level of social well-being, while creating a competitive advantage for the organization, which contributes to increasing profits. The following goals and objectives of eco-marketing can be distinguished: development and popularization of ecological goods and services; raising awareness and consciousness of consumers regarding environmental issues; ecological innovations in production; formation of the market of ecological products, becoming responsible consumption.

References:

1. Жуков С.А. Екологічна еволюція маркетингу. 2020. № 4. с.7. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/36956> (дата звернення: 01.05.2024).
2. N. Vilkaite-Vaitone, I. Skackauskiene. Green marketing orientation: evolution, conceptualization and potential benefits. *Open Economics* 2019. № 2: P. 53–62.
3. Приймак В.В. Екологічний маркетинг. Херсон: ФОП Вишемирський В.С. 2019. 108с.
4. Peter Onyonje Osiako, Edza Aria Wikurendra, Nour Salah Abdeljawad. Concept of green marketing in environment conservation: A literature review. *Environmental and Toxicology Management*. № 2. 2022. P 8-13.
5. Aparna Choudhary, Samir Gokarn. Green marketing a means for sustainable development. *Journal of Arts, Science & Commerce*. 2013. P 26-32

Лозинська Т. М.,
д. держ. упр., професор,
Полтавський державний аграрний університет, Україна
ORCID ID 0000-0003-2858-9374

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ ТА БОЛГАРІЇ

Для пояснення терміну «органічне виробництво» звернемося до базового для відповідної сфери діяльності Закону України, яким встановлено, що це – сертифікована діяльність, пов'язана з виробництвом сільськогосподарської продукції та усіх процесів її транспортування, зберігання, перероблення та продажу, здійснюваних із дотриманням вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції [1]. У Болгарії, як і інших європейських країнах, щодо визначення сутності органічного виробництва керуються Регламентом (ЄС) 2018/848 Європейського парламенту та Ради: «...це комплексна система управління сільським господарством і виробництвом харчових продуктів, яка поєднує в собі найкращі практики з точки зору захисту навколишнього середовища та клімату, високого рівня біорізноманіття, захисту природних ресурсів і впровадження високих стандартів добробуту тварин і ви-

соких стандартів виробництва, адаптованих до попиту збільшення кількості продуктів, вироблених з використанням природних речовин і процесів» [2].

В умовах України економіка органічного виробництва відрізняється високою витратністю, оскільки органічні технології вирощування та переробки жорстко регулюються внутрішніми стандартами, а всі виробничі процеси мають бути обов'язково сертифіковані. Проте, не зважаючи на жорсткі вимоги до органічного виробництва та військову агресію Росії, наслідком якої стала втрата земель під органічним виробництвом на півдні та сході України, експорт органічної продовольчої продукції з України у 2022 р. скоротився проти 2021 р. лише на 1,4% [3], а серед імпортерів органічного продовольства на європейський ринок Україна посідає 5 місце [4].

Виробництво органічної сільськогосподарської продукції не отримало значного поширення, хоча положення Регламенту (ЄС) 2018/848 імплементовані в болгарське законодавство [5]. Дослідники роблять висновки, що сільське господарство загалом в Болгарії розвивалося незбалансовано, без врахування природних і кліматичних переваг, покладаючись на фінансову підтримку з європейських фондів і не виправдовуючи очікування європейських виробників, згодних інвестувати у виробництво якісної сільськогосподарської продукції [6]. Тому урядом Болгарії щодо розвитку органічного виробництва ставляться такі стратегічні завдання [7]:

- підвищення ефективності органічного виробництва та розширення внутрішнього і зовнішнього ринків органічного продовольства;
- створення ефективних інституціонально-нормативних умов для розвитку органічного виробництва та ефективної системи нагляду та контролю;
- стимулювання практико-орієнтованих наукових досліджень, освіти, навчання та консультування у сфері органічного виробництва.

Зрозуміло, що ці пріоритетні завдання мають відповідати доповненням, внесеним у 2023 р. до Регламенту (ЄС) 2018/848 [8].

Розвиток органічного виробництва залишається загальним пріоритетом аграрної політики України, яка дотримується спільного з Європейським Союзом напряму розвитку сільського господарства. Стратегічними ж пріоритетами державної підтримки органічного виробництва в Україні є:

- удосконалення інституційного забезпечення щодо органічного виробництва та захисту прав споживачів;
- розширення державної підтримки виробників органічної продукції за рахунок: компенсації витрат на сертифікацію продукції, дотації на 1 га угідь, компенсації витрат за придбання дозволених для використання засобів захисту рослин та добрив;
- стимулювання збільшення площ, сертифікованих під органічне виробництво і зменшення використання небезпечних хімічних препаратів.

Якщо порівняти стратегічні пріоритети державної підтримки органічного виробництва в Україні та Болгарії, можна відмітити їх схожість (наприклад, щодо інституційно-правового забезпечення) і певні розбіжності, пов'язані з

джерелами фінансування. Так, Болгарський уряд, покладаючись на фінансові можливості фондів ЄС, більше уваги приділяє навчанню та консультуванню фермерів (зокрема фінансуючи вивчення практики органічного землеробства в Україні [9]), у той час, як український уряд намагається знайти в умовах ведення війни кошти на фінансову підтримку виробників органічної продукції.

Підсумовуючи, зазначимо наявність доказів про зменшення шкідливого впливу на довкілля органічного виробництва і відсутність вагомих доказів про його позитивний вплив на продовольчу безпеку, що вимагає обережності державної політики у цій галузі.

Список використаних джерел:

1. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 10.07.2018 № 2496-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2496-19> (дата звернення 15.02.2024).
2. Регламент (ЄС) 2018/848 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R0848&from=EN> (дата звернення 15.02.2024).
3. Продажі органічної продукції за 2016-2022: зовнішній ринок. URL: <https://organicinfo.ua/infographics/export-market-2016-2022/> (дата звернення 15.02.2024).
4. Корогод О. В Україні потрібно робити акцент на стратегії органічного ринку, його розвитку та збільшенні виробництва. URL: <https://agroportal.ua/publishing/intervyu/olena-korogod-v-ukrajini-potribno-robiti-akcent-na-strategiji-organichnogo-rinku-yogo-rozvitku-ta-zbilshenni-virobnictva> (дата звернення 15.02.2024).
5. Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 5 от 2018 г. за прилагане на правилата на биологично производство, етикетиране и контрол, и за издаване на разрешение за контролна дейност за спазване на правилата на биологичното производство, както и за последващ официален надзор върху контролиращите лица. URL: <https://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp;jsessionid=2F1B3BA36561DEF870BCE2419609EE53?idMat=181973> (дата звернення 15.02.2024).
6. Георгиева М. Державне управління аграрним сектором економіки Болгарії в умовах впровадження європейських стандартів (1989-2007). *Європейські історичні студії*. 2020. № 15. С. 25-40. URL: <https://drive.google.com/file/d/1MpIpfVB685xIuN4nLuMNP6eBTeE-98tc/view> (дата звернення 15.02.2024).
7. Национален план за действие за развитие на биологичното производство. URL: https://www.mzh.government.bg/bg/politiki-i-programi/politiki-i-strategii/nacionalen-plan_za_razvitiye_na_bioproizvodstvoto/ (дата звернення 15.02.2024).
8. Working Document “Issues impacting the development of EU organic aquaculture” August 2023. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/e5b9c6fe-23ac-408c-9670-b938a5dad326_en?filename=wd-issues-on-organic-aquaculture-082023_en.pdf&prefLang=bg (дата звернення 15.02.2024).
9. Як українці колег із Болгарії органіці вчили? URL: <https://agro-business.com.ua/agro/idei-trendy/item/11541-yak-ukraintsi-koleh-iz-bolharii-orhanitsi-vchily.html> (дата звернення 15.02.2024).

Томашук І.В.,
Phd, доцент,
Вінницький національний аграрний університет, Україна
ORCID ID 0000-0001-6847-3136

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

***Анотація.** Основна мета стратегії аграрного підприємства полягає в досягненні конкурентних переваг, які забезпечать його стійке функціонування та економічний розвиток в довгостроковій перспективі. Щоб стратегія виявилася дієвою, вона повинна бути максимально прозорою і передбачати не тільки встановлення пріоритетів, а й розподіл ресурсів і встановлення відповідальності між виконавцями. Під час розроблення будь-якої стратегії необхідно враховувати, що навіть за наявності якісно розробленої моделі формування стратегії успіху підприємство зможе досягти лише за умови наявності кваліфікованої управлінської команди, об'єднання зусиль керівників і всього колективу, мобілізації творчого потенціалу працівників на досягнення стратегічних цілей. Важлива роль під час формування стратегії розвитку відводиться також правильному вибору й використанню інструментів та методів стратегічного управління і розробленню стратегії підприємства, для цього можуть використовуватися SWOT-аналіз, інші аналітичні методи, прогнозування, портфельний аналіз, математичні методи та ін.*

***Ключові слова:** стратегія, аграрне підприємство, ефективність, прогрес, глобалізація, інновації.*

У сучасних соціально-політичних та економічних умовах перед аграрними підприємствами поставлені завдання щодо забезпечення їх безперервного функціонування та реалізації можливостей підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу в довгостроковій перспективі.

Кожне підприємство, як суб'єкт ринку, має розробляти і реалізовувати власну стратегію, яка включає в себе запланований і продуманий напрям дій, а також можливість адекватного реагування на зміни зовнішнього середовища. Потреба в стратегічному плануванні викликана самим процесом економічного розвитку підприємства і головною його метою – підвищенням ефективності виробництва.

Господарська самостійність аграрних підприємств вимагає від них розробки власних стратегій, аналізу ринкових можливостей, визначення стратегічних небезпек і загроз та досягнення конкурентних переваг. Добре продумане стратегічне бачення, вміння реагувати на зміну ситуації і здатність втілювати в життя розроблену стратегію можуть забезпечити аграрним підприєм-